

Bestyrelse samlet med de øvrige under Cultusministeriet henhørende Gjenstande, men man kan ikke under alle Omstændigheder unddrage sig enhver Banskfælgighed. Ordningen af Forholdene i Ministeriets Indre, hvorved jeg tidligere har antydet, at de reent økonomiske Gjenstande kunde adskilles fra andre, beroer paa Personligheder og Midler. Men der er isærdeleshed en væsentlig Omstændighed, som maatte afholde fra indgribende Beslutninger og ivrige Bestræbelser i saa Henseende, nemlig Udfigten til at forvandle Sorø Akademies Bøndergods til Selveiendom; thi derved vil en stor Deel af den besværlige Detail falde bort; jeg kan nemlig af Erfaring forsikre, at Godsbestyrelsen ved Universitetets og Communitetets Gods er ligesaa vel som Capitalbestyrelsen ved disse Stiftelser gjør overmaade liden Banskfælgighed. Naar der tværtimod er fremhævet den gode Orden, som findes Sted ved de sidste Stiftelser, skal jeg tillade mig at gøre opmærksom paa, at Væren for denne gode Orden vel for en meget stor Deel skyldes den nuværende Domainedirecteur, hvis Medhjælper i Dngjørelsen, men neppe i Anordningen, den anden Mand var, som i Betænkningen er omtalt, men tillige for en ikke ubetydelig Deel den daværende Universitets-Direction, hvilket af dens Medlemmer det nu især kan være, der har Andeel deri; thi det var den, der gav den nuværende Domainedirecteur som Dvæstør det Hverv at ordne disse Sager og understøttede ham paa det Kraftigste, og gjorde ham det muligt at bringe Orden, hvor der før var et Chaos. Jeg har sagt, hvorfor man ikke har gjort sig større Anstrengelse, end man har gjort, for at forandre Bestyrelsens Form, idet man havde brugbare Kræfter til indtil videre at forføre den hidtil bestaaende. Forsaavidt der, selv efter Forandringen af Sorø Akademies Gods til Selveiendom eller Arvesæfte, bliver endda tilbage en Deel Bestyrelse af Eiendommen og en meget stor Capitalbestyrelse, saa maa jeg dog med Hensyn til Forholdet imellem denne

Bestyrelse og det Formaal, der ellers er stillet for Cultusministeriet, gøre opmærksom paa, at dette Ministerium ikke saaledes kan indskrænke sig til Behandlingen af reent aandelige Gjenstande, at det jo maa finde sig i at stige ned til verdslige og jordiske Interesser, og maa see at skaffe sig Kundskab og Dygtighed til at varetage disse; thi det maa altid bruge materielle Midler og sørge for de materielle Betingelser for den aandelige Virksomhed, det skal fremme, og det kan sandelig ikke gjøre dette uden baade at orientere sig i Pengeforhold, Bygningsanliggender og mange andre deraf med beslagtede Forhold. Saalænge Cultusministeriet desuden fremdeles skal have Tilsyn med de Eiendomme, hvormed endnu Geistligheden lønnes og Kirkevæsenet opretholdes, kan det heller ikke af denne Grund undvære Kræfter, til at arbejde i denne Retning og Kyndighed deri. Jeg har ved mange Leiligheder udtalt, at jeg anseer Staten for at være den sande Eier i sidste Instants af de her omhandlede Stiftelses-eiendomme (Hør.), for en stor Deel, men jeg har tillige udtalt, at der findes Undtagelser og Indskrænkninger Sted, som man vel maa lægge Mærke til med Hensyn til, hvad der ved private Gaver er henlagt dertil, hvor Staten kun kan kontrollere Anvendelsen, men ikke give Formuen selv en forandret Bestemmelse. Dernæst ligger der ved Siden af Statens Eiendomsret dog tillige et meget gammelt og stærkt udpræget Tilfagn fra Statens Side om at ville lade disse Eiendomme og de deraf fremkomne Indtægter tjene til de Formaal, hvortil de engang ere henlagte, og jeg kan ikke antage det for hensigtsmæssigt at inddrage disse Stiftelsers hele Formues-Bestyrelse saaledes under Finantserne, at derved opstaaer nogen Tvivl om, at Staten fremdeles vil conservere Stiftelserne i deres hidtilværende Bestaaen og Udstrækning, og ikke yde mindre Midler til at fremme deres Formaal, end den hidtil igennem de til Stiftelserne henlagte Eiendomme har ydet.